

Katastrofen lurder for danske asketræer

Af: Jens Urth

19. januar 2011 kl. 11:23

Aske-træer i det meste af Europa angribes af en svamp, der får træet til død og desuden gør træet uegnet til tømmer. Skovejerne er desperate efter hjælp.

15.000 hektar dansk askeskov er under angreb af en svampesygdom, der slår træerne ihjel.

Svampesygdommen er kommet til Danmark fra Polen, og den har nu spredt sig til det meste af Europa. Aske-træer udgør 3 procent af de danske skove, men tabet af asketræer vil være katastrofalt.

Dansk Skovforening, der repræsenterer 25.000 danske skovejere, anslår at sygdommen kommer til at koste 300 millioner kroner, hvis den slår samtlige danske asketræer ihjel.

»Vi ser sygdommen over alt. Hele landet er ramt. Spørger man skovejerne, vil de sige, at den her sygdom er en katastrofe. En hektar med ask er en stor investering, men mange steder har ejerne opgivet, at det bliver askeskov igen,« siger professor Erik Kjær fra Skov & Landskab på Københavns Universitet.

Sammen med sine kollegaer i den lille danske skovgenetikgruppe har de sat sig for at undersøge asketræernes modstandskraft mod sygdommen.

Indført art eller aggressiv mutation

Skovejerne laver flis af de dødende træer og planter noget andet. Ældre træer fældes mens de stadig kan sælges til gode priser. Meget store værdier er allerede gået tabt, og fremtiden ser endnu mere dystert ud.

Sygdommen blev kendt i Polen i begyndelsen af 90'erne og har siden bevæget sig til Danmark, hvor den først blev opdaget på Bornholm og Nordvestsjælland i 2003. I dag findes sygdommen, der kaldes asketoptørre, i det meste af Europa.

Først i 2008 stod det klart, at der var tale om en svamp. I 2009 blev svampen identificeret som en variant af en gammelkendt harmløs svamp. Det er endnu uvist, om det er en mutation eller om det er en indført art. Men konsekvensen er ikke til at tage fejl af. Europas asketræer svækkes og dør - hurtigt.

Træet går i panik

Frontkæmperen mod svampesygdommen i Danmark er ph.d studerende Lea Vig McKinney fra Skov &

Landskab på Københavns Universitet.

»Sygdommen starter i toppen af trækronen. Vi går ud fra, den kommer ind gennem bladene. I starten vil man kunne se nøgne kviste i toppen af træet. Så går træet i panik og begynder at skyde alt, hvad det kan. Men de nye skud bliver også inficerede, og så ender man med nogle nøgne og pjuskede træer,« forklarer hun.

Træet tørrer ind oppe fra, og når træet begynder at få vanris (det vil sige samlinger af nye kviste) på stammen, bliver de også inficerede, og misfarvning går ind i stammen og ødelægger tømmeret.

Et andet problem er, at når træet bliver stresset af det første svampeangreb, så er der andre opportunistiske skadelige svampe, som udnytter, at træet allerede er svagt.

Svampen kom efter stormen

Stormen i 1999 væltede mange træer, og i årene bagefter var der stort behov for at skaffe planter til at genplante de væltede skove. Nogle træer blev importeret fra Polen, hvor symptomer på sygdommen allerede var kendt på det tidspunkt.

Det er muligt, at svampen er kommet med små planter fra Polen, men det kan også være, at den bare er kommet med vinden. Nu er den her, og spørgsmålet er, hvordan kommer man af med svampen?

»Den gang elmesygen kom til Danmark, var man meget opmærksom på at fælde syge træer for at undgå yderligere spredning. Det ville være godt, hvis man kunne lave samme løsningsmodel for ask, men når man tager i betragtning, hvor hurtigt den har spredt sig, er det nok svært at forestille sig,« forklarer Erik Kjær.

Man kan ikke bare fælde træerne

Meget tyder på, at sygdommen spreder sig særdeles effektivt med vindbårne sporer, og at sygdommen nærmest er overalt i Danmark allerede.

Det vil sige, at det ikke er et spørgsmål om et træ bliver smittet af nabotræet, men derimod af sporer, der kommer flyvende. Det taler imod, at man kan løse problemet ved at fælde syge træer. Til gengæld tyder vores resultater på, at der findes hårdføre træer spredt i de danske askeskove.

»Det bedste våben mod sygdommen synes derfor at være en opsporing, krydsning, opformering og brug af træer med høj genetisk modstandskraft fra de danske skove. Hvis vi aflurer de specifikke gener bag modstandskraften kan det desuden være, der dukker nye spændende muligheder op,« forklarer Erik Kjær.

Erfaringerne fra Polen skræmmer

En anden grund til, svampesygdommen er katastrofal, er, at de danske askemoser er ramme om en utrolig biodiversitet.

Af samme grund er de blevet erklæret bevaringsværdige habitater af under Naturstyrelsens Natura2000 program. Hos Skovforeningen er man meget bekymrede over udviklingen.

»Den tragiske skrækhistorie, der fortælles nu, kommer fra Polen, som har haft sygdommen ti år længere end os andre. De har fundet ud af, at de træer, der i første omgang så ud til at klare sygdommen, også er begyndt at dø i den anden bølge af sygdommen. Hvor meget det har på sig, ved vi ikke, men det er tragisk, hvis det er sandt,« fortæller informationschef hos Skovforeningen Martin Einfeldt.

Toppen af isbjerget

Skovforeningen er bange for, at askedøden kun er "toppen af isbjerget". I dag handler det om svamp i asketræer, men risikoen for at flere katastrofale trusler mod den danske natur kommer - og måske flere ad gangen - vokser. Det mildere klima og globaliseringen øger truslen.

»Der kan komme skadedyr og problemer vi ikke kan forestille os endnu. Derfor er der brug for mere grundforskning, så vi kan give skovejerne bedre rådgivning om bæredygtig skovbrug. Desværre går udviklingen den stik modsatte retning. Miljøet har været politisk nedprioriteret de sidste seks år,« mener Martin Einfeldt.

Aktion 'red asketræerne'

Det er en farlig cocktail, hvis træerne generelt svækkes af et ændret klima, samtidig med at nye skadevoldere melder deres ankomst.

»Det er forståeligt, hvis skovejerne fælder deres askebevoksninger inden træerne bliver skadet af sygdommen. Men hvis vi forestiller os, at der blandt asketræerne er et par procent træer med særlig modstandskraft, vil de jo ryge med i købet. Der er derfor behov for en national indsats for at opspore, indsamle, sikre, teste og formere en pulje af sunde asketræer fra de danske skove. En stor opgave,« mener Erik Kjær.

»Som forsker vil man jo gerne afvente, at vi får mere viden, men jeg synes, der er basis for, at der handles proaktivt nu. En aktion 'red asketræerne' er en national udfordring, som kun kan løses i samarbejde mellem skovejerne, Miljøministeriet og forskningen. Jeg tror, tidspunktet er rigtigt - før landets askeskove for alvor forsvinder,« argumenter Erik Kjær.

URL: <http://videnskab.dk/miljo-naturvidenskab/katastrofen-lurer-danske-asketraeer>

© Ophavsretten tilhører Videnskab.dk